

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาเรื่อง "ผลกระทบของการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง
กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อการบริหารราชการแผ่นดิน" ในครั้งนี้ผู้ศึกษามีความสนใจ
เกี่ยวกับพฤติกรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้านซึ่งมีบทบาทหน้าที่อันมีความสำคัญอย่างยิ่ง
ต่อท้องถิ่นของประเทศ โดยเฉพาะบทบาททางด้านการบริหารราชการแผ่นดินทำ
หน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของชาติ ตลอดจนดูแลให้ประชาชนปฏิบัติตามตัว
บทกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ นอกจากนี้ กำนันผู้ใหญ่บ้านจะต้อง
เป็นผู้นำของประชาชนในตำบลหมู่บ้าน เป็นตัวแทนของประชาชนในการร้องขอ
ความช่วยเหลือจากทางราชการ อีกทั้งบทบาทหนึ่งต้องเป็นตัวแทนของรัฐบาลใน
การนำนโยบายของทางราชการไปปฏิบัติให้มีความสอดคล้องในแนวทางเดียวกัน
กับรัฐบาล จากอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีขอบข่ายครอบคลุมมากมาย
กว้างขวาง กำนันผู้ใหญ่บ้านจึงต้องมีระยะเวลาอันยาวนานพอสมควรในการเรียน
รู้ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เรียนรู้วิธีการทำงานสร้างความคุ้นเคยกับผู้ร่วมงาน
ตลอดจนมีเวลาในการปฏิบัติงานพอสมควรการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของ
กำนันผู้ใหญ่บ้าน ทำให้กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องอยู่ในวาระคราวละ 5 ปี และมีการ
เลือกตั้งใหม่ การมีระยะเวลาเพียงแค่ 5 ปี ในการปฏิบัติหน้าที่ทำให้กำนันผู้ใหญ่
บ้านต้องรีบสร้างผลงานเพื่อให้ได้รับเลือกกลับเข้ามาอีกครั้งหนึ่ง อีกทั้งในการ
เลือกตั้งแต่ละครั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านจะต้องมีเสียงสนับสนุน มีการจัดองค์การหา
เสียงเลือกตั้ง ปัจจัยเหล่านี้น่าจะนำมาสู่ความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองหรือนัก
การเมืองระดับท้องถิ่นที่สุด จากปัจจัยทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว ผู้ศึกษาจึงมี
ความสนใจศึกษาถึงผลกระทบของการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่
บ้าน โดยมุ่งศึกษาประเด็นต่าง ๆ อันได้แก่ ผลกระทบของการปฏิบัติงานตาม
ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน การเป็นผู้นำท้องถิ่น และการนำนโยบายไปปฏิบัติ

นอกจากนี้ ยังศึกษาถึงประสิทธิภาพและความตั้งงานการปฏิบัติหน้าที่อีกด้วย

การศึกษานครั้งนี้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางการศึกษา โดยจะศึกษาถึงผลกระทบของการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ การปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และการเป็นผู้นำท้องถิ่น ตลอดจนศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของกำนันผู้ใหญ่บ้านกับการปฏิบัติงาน เพื่อนำเสนอผลการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการต่อไป

การดำเนินการศึกษาผู้ศึกษาดำเนินการตามแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพ แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ แนวความคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ และผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางการดำเนินการสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งสุ่มตัวอย่างกำนันผู้ใหญ่บ้านทั้ง 4 ภาคของประเทศไทยภาคละ 1 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดบึงกาฬ สกลนคร นครราชสีมา และนครราชสีมา นอกจากนี้ ผู้ศึกษายังได้ดำเนินการสัมภาษณ์ข้าราชการจังหวัดต่าง ๆ ภาคละ 1 จังหวัด ถึงผลกระทบของการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ผลการศึกษาภาคสนาม (สอบถามกำนันผู้ใหญ่บ้าน) และจากการสัมภาษณ์ข้าราชการเรื่องผลกระทบของการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านต่อการบริหารราชการแผ่นดิน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาภูมิหลังของกำนันผู้ใหญ่บ้าน พบว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนมากมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา เริ่มดำรงตำแหน่งก่อนวันที่ 7 กรกฎาคม 2535 มีอายุ 46-60 ปี ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ป.6 ดำรงตำแหน่งมา 6-10 ปี มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 3,000 บาท และมีอาชีพหลักเกษตรกรรม

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน แยกเป็น

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามระเบียบบริหาร

ราชการแผ่นดิน พบว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนมากเห็นด้วยอย่างยิ่งเกี่ยวกับการสามารถ
 ทาสามะเร็งนครวัดในตำบล หมู่บ้าน ได้โดยสม่ำเสมอ เห็นด้วยเกี่ยวกับการสามารถ
 ป้องกันโรคติดต่อโรคระบาดที่เกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นในตำบลหมู่บ้าน เห็นด้วยเกี่ยวกับ
 การสามารถฝึกอบรมประชาชนให้รู้จักหน้าที่ และการกระทำในเวลาอบ ไม่แน่ใจ
 เกี่ยวกับการสามารถจัดตำบลหมู่บ้านให้เป็นระเบียบและถูกต้องด้วยสัญลักษณ์ เห็น
 ด้วยเกี่ยวกับการสามารถเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานราชการแผ่นดิน เห็นด้วย
 เกี่ยวกับการสามารถว่ากล่าวให้ราษฎรในตำบลหมู่บ้านประพฤติตนตามพระราชบัญญัติ
 หรือกฎหมายต่าง ๆ และเห็นด้วยเกี่ยวกับการสามารถเป็นผู้บำรุงและส่งเสริม
 อาชีพของราษฎรในทางเกษตรกรรมพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมได้ และเมื่อ
 คำนวณค่าคะแนนรวมความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้านพบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วน
 มากเห็นว่าสามารถปฏิบัติงานตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินได้ดีปานกลาง

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทของผู้นำ

ท้องถิ่นพบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนมากเห็นด้วยเกี่ยวกับการสามารถเป็นผู้มีบทบาท
 ในการกระทำตนเป็นตัวอย่างแก่ราษฎร ตามที่ทางราชการได้แนะนำ เห็นด้วย
 เกี่ยวกับการสามารถเป็นผู้มีบทบาทได้ตามที่ประชาชนในท้องถิ่นคาดหวัง เห็นด้วย
 เกี่ยวกับการสามารถเป็นผู้ที่มีลักษณะการยอมรับวิทยากรแผนใหม่ เห็นด้วยเกี่ยว
 กับการสามารถเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ตามสถานภาพและตำแหน่ง เห็นด้วย
 เกี่ยวกับการสามารถเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการชี้แนะหรือรณรงค์นำวประชาชนในตำบล
 หมู่บ้าน ให้ดำเนินการไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย เห็นด้วยเกี่ยวกับการ
 สามารถเป็นผู้มีบทบาทในการเป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริมโครงการต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิด
 เกิดการพัฒนาท้องถิ่น และเห็นด้วยเกี่ยวกับการสามารถเป็นผู้ที่มีบทบาทในการแก้
 ปัญหาของตำบล หมู่บ้าน และเมื่อคำนวณค่าคะแนนรวมความคิดเห็นของกำนัน
 ผู้ใหญ่บ้านพบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนมากเห็นว่าสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทของ
 ผู้นำท้องถิ่นได้ดีปานกลาง

2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการนำนโยบายไป

ปฏิบัติพบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนมากเห็นด้วยเกี่ยวกับการสามารถเป็นผู้ปฏิบัติ
 ราชการได้ตามวัตถุประสงค์ของนโยบายรัฐบาล เห็นด้วยเกี่ยวกับการ

สามารถเป็นผู้ผลักดันให้กลไกภายในของนโยบายนรัฐบาลประสบผลสำเร็จ เห็นด้วย เกี่ยวกับการสามารถเป็นผู้ตอบสนองรองรับนโยบาย โครงการ แผนงาน และ กิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐ เห็นด้วยเกี่ยวกับการสามารถเป็นผู้ควบคุมดูแลและประเมิน ผลนโยบายของรัฐ เห็นด้วยเกี่ยวกับการสามารถเป็นผู้นำและกระตุ้นให้ประชาชน รับรู้และปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ เห็นด้วยเกี่ยวกับการสามารถเป็นผู้ที่มีทัศนคติ ทางบวกต่อนโยบายของรัฐ และเห็นด้วยเกี่ยวกับการสามารถเสนอแนะแนวทาง กำหนดนโยบาย ตาบลหมู่บ้านที่รับผิดชอบต่อรัฐบาล และเมื่อคำนวณค่าคะแนนรวม ความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้านพบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนมากเห็นว่าสามารถ ปฏิบัติงานด้านการนโยบายไปปฏิบัติได้ดีปานกลาง

2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพและความตั้งใจปฏิบัติ หน้าที่พบว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนมากเห็นด้วยเกี่ยวกับการกำหนดวาระการดำรง ตำแหน่งทำให้ใหม่เรื่อยๆ และมีความกระตือรือร้นในการทำงาน เห็นด้วยเกี่ยวกับ การกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งทำให้ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ เพื่อสร้างผลงาน ไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งทำให้ คำนึงถึงพรรคการเมือง หัวคะแนน และผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นเห็นด้วยเกี่ยวกับการ กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งทำให้ต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อสามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง เห็นด้วยเกี่ยวกับการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง หน้าที่ต้องรับผิดชอบการกินดีอยู่ดีของประชาชนมากขึ้น เห็นด้วยเกี่ยวกับการกำหนด วาระการดำรงตำแหน่งทำให้ภาคภูมิใจที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน เห็น ด้วยเกี่ยวกับการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งทำให้มีความสุขกับการทำงาน เห็นด้วยเกี่ยวกับการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งทำให้ต้องรีบสร้างผลงาน เพราะมีระยะเวลาจำกัดในการปฏิบัติหน้าที่ เห็นด้วยเกี่ยวกับการกำหนดวาระ การดำรงตำแหน่งทำให้ต้องรีบสร้างความคุ้นเคยกับข้าราชการและกษัตริย์เบียบ ต่าง ๆ และเห็นด้วยเกี่ยวกับการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งทำให้พร้อมที่จะ สละเวลาส่วนตัว เพื่อปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังมากขึ้น และเมื่อคำนวณค่าคะแนน รวมความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้านพบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนมากเห็นว่า การ กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และมีความตั้งใจ

ปฏิบัติงานในระดับปานกลาง

3. ผลการพิสูจน์ความสัมพันธ์ของตัวแปร เพื่อพิสูจน์สมมติฐานพบว่า

3.1 ภูมิหลังของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในบางประเด็นดังนี้

3.1.1 ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินหมายความว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนปานกลางมีความสามารถปฏิบัติงานตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินได้ดีกว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำและสูงกว่า ในขณะที่กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำและสูงกว่า จะมีความสามารถปฏิบัติงานตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินได้ปานกลางเท่านั้น

3.1.2 ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพหลัก มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทผู้นำท้องถิ่น หมายความว่า

(1.) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำ สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทผู้นำท้องถิ่นได้ดีกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูง

(2.) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่ประกอบอาชีพหลักคือ อาชีพธุรกิจส่วนตัว สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทผู้นำท้องถิ่นได้ดีกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่ประกอบอาชีพอื่น (อาชีพเกษตรกรรม, ค้าขาย และรับจ้าง)

3.1.3 ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายความว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูง สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ดีกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำ

3.1.4 ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพและความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ หมายความว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูง จะปฏิบัติงานหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ได้ดีกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำ

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ภูมิหลังอื่น ๆ (อายุ ตำแหน่ง

ระดับการศึกษา ระยะเวลาราชการตำแหน่ง) พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านแต่อย่างใด

3.2 ผลการพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างวันที่เริ่มดำรงตำแหน่งกับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันบางประเด็น ดังนี้

3.2.1 วันที่เริ่มดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน หมายความว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านที่เริ่มดำรงตำแหน่งก่อนวันที่ 7 กรกฎาคม 2535 (ไม่กำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง) สามารถปฏิบัติงานตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินได้ดีกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่เริ่มดำรงตำแหน่งหลังวันที่ 7 กรกฎาคม 2535 (กำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง) ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากความไม่คุ้นเคยกับระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและข้อบังคับทางกฎหมายอย่างดีเพียงพอซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท กล่าวคือ บุคคลแต่ละคนต้องปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ตามสถานภาพและตำแหน่ง (อมรา พงศาพิชญ์, 2521 : 91) และมีหน้าที่ประพฤติดำเนินการปฏิบัติต่อบุคคลอื่นในสังคมตามตำแหน่ง (ทองคูณ หงษ์พันธ์, 2523 : 7) ทั้งนี้ หน้าที่เกี่ยวกับงานโดยตรงหรืองานพิเศษที่ต้องกระทำ (Ralph, 1972 : 16) ดังนั้น เมื่อกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่ถูกกำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี และเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ใหม่ การรับรู้เกี่ยวกับหน้าที่ตามตำแหน่งและการปฏิบัติต่อบุคคลอื่นในสังคมยังอยู่ในขอบเขตจำกัด ไม่สามารถปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่หรือตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินได้ดีเทียบเท่ากับผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านมานานสามารถทราบบทบาทของตำแหน่งตนเองเป็นอย่างดี การกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งจึงส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

3.2.2 วันที่เริ่มดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทผู้นำท้องถิ่น หมายความว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านที่ดำรงตำแหน่งก่อนวันที่ 7 กรกฎาคม 2535 (ไม่กำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง) สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทผู้นำท้องถิ่นได้ดีกว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านที่ดำรงตำแหน่งหลังวันที่ 7 กรกฎาคม 2535 (กำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา

ตามแนวความคิดที่เกี่ยวข้องพบว่ามีความสอดคล้องกันกล่าวคือ ความเป็นผู้นำ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบังคับบัญชา การสร้างอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และก่อให้เกิดความพยายามในการบรรลุวัตถุประสงค์ของชุมชนร่วมกัน (George R. Terry, 1960 : 493) นอกจากนี้ ผู้นำยังต้องสามารถก่อให้เกิดความสำเร็จตามที่ชุมชนต้องการ (Morphet, 1978 : 122) ผู้นำที่ดีต้องสามารถสร้างพฤติกรรม การยอมรับ และความเชื่อถือของบุคคลในสังคม อดยู่ผู้อยู่ในสังคมยอมรับ (Pfiffner and Presthus, 1960 : 92-93) และสามารถนำสังคมไปสู่เป้าหมายได้ นอกจากนี้ที่ใดกล่าวมาแล้วลักษณะของผู้นำที่ดีจะต้องประกอบด้วย (Barnard, 1961 : 45) ความคล่องแคล่ว ตื่นตัว มีการตัดสินใจที่ดี มีการจูงใจที่ดี มีความรับผิดชอบ ฉลาด และมีไหวพริบ อีกทั้งต้องมีคุณสมบัติที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จ (สมพงษ์ เกษมสิน, 2517 : 207) คือ สติปัญญา ประสบการณ์ คุณลักษณะด้านร่างกายและบุคลิกภาพ ดังนั้น เมื่อพิจารณาลักษณะของผู้นำที่ดีแล้ว ผู้ที่จะมีคุณลักษณะครบถ้วนเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำที่ดีนั้นมิได้เป็นกันไว้ที่สำคัญการเป็นผู้นำที่ดีจะต้องเกิดจากการยอมรับของคนในสังคม และมีการสั่งสมมาเป็นเวลานาน มิใช่เกิดขึ้นเอง ผู้ที่ไม่ได้ถูกกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งจึงมีระยะเวลาในการสั่งสมบารมี และมีเวลาพอเหมาะในการจะนำสังคมหรือท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ของท้องถิ่น ในขณะที่การปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ดำรงตำแหน่งตามวาระ 5 ปี จะต้องหยุดชะงักไม่มีความต่อเนื่อง สร้างการยอมรับจากคนในท้องถิ่นได้ยาก ดังนั้น การกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งจึงส่งผลกระทบต่อการทำงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านตามบทบาทผู้นำของท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ผู้นำท้องถิ่นยังต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ (ประยูทธ สุวรรณโรชิตี, 2517 : 18-21) มีความรู้ในเรื่องที่ชุมชนต้องการ ต้องมีผู้ตาม มีโอกาสใช้ความรู้ และใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ได้ ชาวบ้านจึงจะให้ความไว้วางใจ ผู้ที่อยู่ ณ ตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นเวลานานจะสามารถแสดงผลงานให้ท้องถิ่นไว้วางใจได้มากกว่า

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว พบว่า วันที่เริ่มดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ และประสิทธิภาพและความกระตือรือร้น (ความตั้งใจ) ในการปฏิบัติหน้าที่แต่อย่างใด

4. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรตาม ซึ่งพบข้อสรุปที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ

4.1 การปฏิบัติงานตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน มีความสัมพันธ์กันเชิงขัดแย้งกับการปฏิบัติงานตามบทบาทผู้นำท้องถิ่น การนำนโยบายไปปฏิบัติ ประสิทธิภาพและความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ หมายความว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านที่สามารถปฏิบัติงานตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินได้ดี จะไม่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทผู้นำท้องถิ่น การนำนโยบายไปปฏิบัติ และประสิทธิภาพและความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่

4.2 การปฏิบัติงานตามบทบาทผู้นำท้องถิ่น การนำนโยบายไปปฏิบัติ และประสิทธิภาพและความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเชิงสนับสนุน (เชิงบวก) หมายความว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านที่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทผู้นำท้องถิ่นได้ดี ก็สามารถปฏิบัติงานด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ดี และมีประสิทธิภาพและความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ได้ดีเช่นกัน

5. สรุปผลการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ข้าราชการ พบว่า การกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านส่งผลกระทบต่อทั้งในทางบวกและทางลบต่อการบริหารราชการแผ่นดิน กล่าวคือมีประโยชน์ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครอง แต่อาจจะเกิดผลเสียในด้านการประสานงานหรือการปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง มีผลกระทบต่อความสามัคคีของราษฎรในตำบลหมู่บ้านได้ นอกจากนี้ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านให้ชัดเจนกว่าเดิม ระหว่างตัวแทนของราชการและตัวแทนประชาชน เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อการบริหารราชการแผ่นดินน้อยที่สุด นอกจากนี้ ข้าราชการส่วนมากยังได้นำเสนอข้อแนะที่ได้ประสบจากการปฏิบัติงานจริงมากมาย ผู้ศึกษาจะได้นำเสนอในส่วนข้อเสนอแนะตอนท้ายต่อไป

6. ผลการศึกษาพิสูจน์สมมติฐาน สามารถสรุปได้ดังนี้

6.1 จากสมมติฐานข้อที่ 1 คือการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านมีผลกระทบในทางลบต่อการบริหารราชการแผ่นดิน

6.1.1 จากการศึกษาภาคสนาม พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้าน

ส่วนมาก เห็นว่าการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านมีผลกระทบในทางลบต่อการบริหารราชการแผ่นดินบางเรื่อง และไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารราชการแผ่นดินในบางเรื่อง

6.1.2 จากการสัมภาษณ์ข้าราชการ พบว่า ข้าราชการส่วนมาก เห็นว่าการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านส่งผลกระทบทั้งในทางลบและทางบวกต่อการบริหารราชการแผ่นดิน

ดังนั้น เมื่อได้วิเคราะห์จากการศึกษาภาคสนามและการสัมภาษณ์ประกอบกันแล้ว สรุปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ได้ว่า การกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านส่งผลกระทบในทางลบต่อการบริหารราชการแผ่นดิน จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

6.2 จากสมมติฐานข้อที่ 2 คือ ภูมิหลังของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลภาคสนาม พบว่า ภูมิหลังบางประการของกำนันผู้ใหญ่บ้านคือรายได้เฉลี่ยต่อเดือนและอาชีพหลัก มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

ดังนั้น สรุปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ได้ว่า ภูมิหลังของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

6.3 จากสมมติฐานข้อที่ 3 คือ การเริ่มดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลภาคสนาม พบว่า การเริ่มดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทผู้นำท้องถิ่น

ดังนั้น สรุปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ได้ว่า การเริ่มดำรงตำแหน่งของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

จากผลการศึกษาและข้อค้นพบดังที่ได้กล่าวมาแล้วสามารถสรุปได้ว่าการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านส่งผลกระทบในทางลบต่อการ

บริหารราชการแผ่นดิน แต่อย่างไรก็ตาม ก็ส่งผลกระทบต่อทางบวกต่อการเมือง การปกครอง เช่นกัน ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดจนผลการศึกษานำเสนอเป็นข้อเสนอแนะดังได้กล่าวต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาภาคสนามและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้นำเสนอเป็นข้อเสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงหน่วยงานให้มีความเหมาะสมต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการแยกบทบาทอย่างชัดเจนของกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็น 2 บทบาท กล่าวคือด้านแรกบทบาททางด้านการเป็นข้าราชการ ซึ่งต้องการระยะเวลาและความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานทำหน้าที่ดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนในตำบลหมู่บ้านและการนำนโยบายไปปฏิบัติ อีกบทบาทหนึ่งคือ การเป็นข้าราชการทางการเมืองทำงานเพื่อท้องถิ่น ในสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยแยกเป็น 2 คนอย่างชัดเจน
2. ระดับการศึกษาของกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีการกล่าวถึงกันมากในหมู่ข้าราชการ เนื่องจากแต่เดิมผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ ตลอดจนหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านได้จากระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่เมื่อมีการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านจะต้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องทันที ดังนั้น ควรมีการอบรมเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานให้กำนันผู้ใหญ่บ้านได้ทราบจึงจะเป็นประโยชน์กับทางราชการและท้องถิ่น ไม่เป็นปัญหาในการประสานงาน
3. ปัจจุบันรายได้ของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มาจากเงินเดือนของทางราชการมีจำนวนน้อยมาก กำนันผู้ใหญ่บ้านไม่สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ด้วยเงินเดือน ต้องประกอบอาชีพหลักอื่น ๆ ด้วย ประกอบกับภารกิจของทางราชการตามระเบียบกฎหมายก็มากมาย อีกทั้งผลการศึกษายังพบว่าระดับรายได้มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องน่าจะหาทางแก้ไขเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านรายได้ เพื่อให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมีเวลาเหมาะสม

สมที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างสมบูรณ์ได้

4. เมื่อกำนันผู้ใหญ่บ้านถูกกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งย่อมต้องมีภาระหน้าที่ในการดูแลให้บริการประชาชนมากขึ้น การติดต่อกับทางราชการย่อมน้อยลง และห่างเหินกันมากขึ้น ข้าราชการจะต้องพยายามเข้าหากำนันผู้ใหญ่บ้านหรือเข้าถึงประชาชนมากขึ้นเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารงาน

5. มีการกล่าวถึงกันมากว่าเมื่อมีการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่นและพรรคการเมืองย่อมต้องเข้ามา มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนกำนันผู้ใหญ่บ้านให้เป็นฐานเสียงสำคัญทางการเมือง บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านจึงต้องตอบสนองต่อพรรคการเมือง ปัจจุบันดังกล่าวอาจเกิดการวางตัวไม่เป็นกลางในการเลือกตั้งระดับต่าง ๆ การทำให้การสนับสนุนพรรคการเมืองของตนเอง น่าจะมีการเตรียมการป้องกันดังกล่าวด้วย

6. เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้นำผ่านการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งมาเพียง 3 ปีเท่านั้น อาจยังไม่เกิดความแตกต่างกันมากนัก บางจังหวัดมีกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ถูกกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งเพียงเล็กน้อย ดังนั้นน่าจะมีการศึกษาวิจัยประเด็นเดียวกันเมื่อระยะเวลาผ่านไปมากกว่านี้จนจำนวนผู้กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งมีมากขึ้นอาจทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากขึ้น

นอกจากข้อเสนอแนะซึ่งได้ข้อมูลจากผลการศึกษาภาคสนาม และจากการสัมภาษณ์ข้าราชการที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้ศึกษายังได้มีความคิดเห็นส่วนตัวจากประสบการณ์จากการปฏิบัติงานคลุกคลีกับกำนันผู้ใหญ่บ้านและประชาชนในตำบลหมู่บ้านโดยตรงมานานหลายปี ทำให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างดี จึงมีข้อเสนอแนะแนวทางการปกครองระดับตำบลหมู่บ้าน ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเหตุการณ์บ้านเมืองปัจจุบันนี้ที่ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จะเห็นได้ว่า มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดกว่าทรัพยากรด้านอื่น ๆ ก็เพราะว่า มนุษย์เป็นผู้สร้างโลก ทำให้โลกมีความเจริญถาวรมั่นคง มีความสงบสุข ด้วยเหตุนี้จึงจะต้องมีการเพิ่ม

พูนความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะคิด ศีลมือ และความสามารถของมนุษย์ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยให้การศึกษาอบรม ทั้งในรูปแบบและนอกรูปแบบ จากหน่วยราชการ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านให้แก่ประชาชนในตำบลหมู่บ้านอย่างทั่วถึงว่า การเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในตำบลหมู่บ้าน การเลือกได้กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำที่ดีย่อมสามารถเข้าไปทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการปกครองระดับท้องถิ่นที่มีความเจริญ รวมถึงการตรวจสอบการทำงานของข้าราชการอีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้น การพัฒนาประชาชนในระดับตำบลหมู่บ้าน จะต้องกระทำเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิต จะต้องยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในตำบลหมู่บ้านให้ดีขึ้น สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในระดับหนึ่ง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติตามสมควร เพื่อให้สังคม (ตำบลหมู่บ้าน) มีความสงบสุขอยู่ดีกินดี โดยจะต้องมีการพัฒนาในสิ่งต่อไปนี้คือ จะต้องให้ประชาชนได้กินอาหารที่ถูกสุขลักษณะและเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย มีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีโอกาสเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีการประกอบอาชีพและรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ สามารถควบคุมช่วงเวลาและจำนวนของการมีลูกได้ตามความต้องการ มีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่และการกำหนดชีวิตของตนเองและชุมชน มีการพัฒนาจิตใจของตนเองให้ดีขึ้น มีจิตสำนึกและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อประชาชนในระดับตำบลหมู่บ้านมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยวิธีการดังกล่าวแล้ว ประชาชนก็เริ่มเข้าใจและสนใจถึงระบบการเมืองการปกครองตั้งแต่ระดับตำบลหมู่บ้านถึงการเมืองระดับชาติ ว่ามีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างแท้จริง

3. การพัฒนากระบวนการกล่อมเกลารวมทางการเมือง จะต้องมีการพัฒนาทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ความสำนึก โลกทัศน์หรืออุดมการณ์ ค่านิยมที่มีต่อการเมือง โดยผ่านสถาบันหรือองค์กรที่สำคัญคือ ครอบครัว สถาบันการ

ศึกษา กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน และสถาบันทางการเมือง และจะต้องอบรมกลุ่ม
 เกลาหรือถ่ายทอดทุกชั้นตอนหรือทุกกระบวนการให้สอดคล้องกับการปกครองประ
 เทศคือการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 ให้รู้จักคิดด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ให้ความรู้เกี่ยว
 กับสถาบันและพฤติกรรมทางการเมือง การให้ข่าวสารทางการเมืองที่ถูกต้อง
 นอกจากนั้นจะต้องพัฒนากันอย่างจริงจังแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่าโดยเฉพาะประชาชน
 ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทยากจนและชุมชนแออัด จะต้องกระทำควบคู่กับการพัฒนา
 เศรษฐกิจและสังคมที่ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วย

4. การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมือง จะต้องส่งเสริมให้ประชา
 ชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการ
 ทางการเมือง เห็นคุณค่าของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีจิตใจเป็น
 ประชาธิปไตย ยึดมั่นในหลักการ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกแง่ดี ใ
 วางใจซึ่งกันและกัน ประนีประนอม อุดหนุนและอดกลั้น นิยมใช้เหตุผลในการตัด
 สินปัญหา ยอมรับหลักการการปกครองโดยเสียงส่วนมาก นอกจากนั้นจะต้องส่งเสริม
 ให้ประชาชนใช้สิทธิปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นหรือในระดับตำบลหมู่บ้าน
 เป็นการสร้างประสบการณ์ประชาธิปไตยที่ดีให้แก่ประชาชนทั่วไปให้เห็นประโยชน์
 ของการมีส่วนร่วมในกระบวนการเมือง เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นเป็น
 เรื่องที่ใกล้ตัวประชาชนและมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง
 อันจะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนอยากเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการเมืองระดับ
 ชาติ ก็จะช่วยส่งเสริมให้ประชาธิปไตยเจริญก้าวหน้า เป็นระบอบการเมืองของ
 ประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน อย่างแท้จริง อันเป็นการช่วย
 เสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติให้แข็งแกร่งในทุกด้าน

5. การพัฒนาระบบราชการและนโยบายของรัฐให้มีประสิทธิภาพ
 ระบบราชการเป็นเครื่องมือที่จะช่วยทำให้ระบบการเมืองสามารถตอบสนองความ
 ต้องการด้านต่าง ๆ ของประชาชนและได้รับความชอบธรรมในที่สุด รวมทั้งช่วย
 ให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมดำเนินไปได้ตามหลักการสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ และ
 จัดความไม่เป็นที่เรียบร้อยได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้

ว่า ระบบราชการเป็นเครื่องมือที่สำคัญของรัฐบาลในการปฏิบัตินโยบายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามอุดมการณ์ของชาติในด้านการเมืองและ เศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้การปรับปรุงระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ จึงเป็นภารกิจที่สำคัญมากของทั้งรัฐบาลและประชาชนทั่วไปที่จะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง โดยยึดหลักการและวิธีการคือ จะต้องถือเอาความรู้ความสามารถเป็นหลักในการรับบุคคลเข้าทำราชการและในการเลื่อนชั้นและเลื่อนตำแหน่ง วางตัวเป็นกลางทางการเมือง พัฒนาระบบบริหารงานให้ทันสมัยและถูกต้อง รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของข้าราชการให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ ลดขั้นตอนในการบริการประชาชน ยุบเลิกหน่วยงานซ้ำซ้อนและไม่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และมุ่งรับใช้ประชาชนด้วยความเต็มใจ ทั้งนี้เพื่อให้ระบบราชการและข้าราชการสามารถนำนโยบายของรัฐที่ได้กำหนดขึ้นไปปฏิบัติให้เกิดผลดีต่อประชาชนและประเทศชาติต่อไป

ดังนั้น สรุปได้ว่า หากได้มีการพัฒนาทั้ง 5 ประการดังกล่าวแล้ว ก็จะทำให้ประชาชนมีความรู้ ทักษะคติ ความรู้สึก ความเชื่อ ความเข้าใจ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และท้องถิ่นมีความเจริญมากขึ้น เมื่อนั้นประชาชนจะเริ่มมองเห็นความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านหรือไม่กำหนดวาระก็ตาม จะเริ่มไม่มีความสำคัญต่อประชาชนอีก ประชาชนจะให้ความสำคัญกับการปกครองในระดับชาติมากขึ้น จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่า การปกครองประเทศเป็นเรื่องของประชาชนเองที่จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ก็จะทำให้หลักการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองดีขึ้น การเป็นประชาธิปไตยก็จะสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเลือกตั้งเข้าไปก็จะรับผิดชอบต่อประชาชน ตลอดจนถึงติดตามควบคุมดูแลการทำงานของรัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเกิดกระบวนการปกครองตนเอง การปกครองระดับตำบลหมู่บ้านจะมีการพัฒนาความเจริญให้ทันสมัย ซึ่งถ้าเป็นอย่างนี้ต่อไป การปกครองท้องถิ่นก็จะพัฒนา เป็นการปกครองท้องถิ่นไปในที่สุด